גליון פ' **פנחס** תשפ"א

להערות ולנדבות לפנות בטעלעפאן:
בא"י 02-537-5704 פקס 02-650-1067
או בבהמ"ד "תהלות ישראל" רח' יצחק נפחא 17 ירושלים
בארה"ב 347-885-7700 917-873-1181

לשמיעת שיעורי מורנו הרב זצוק"ל
בקול תהלות ישראל 02-544-0-544 בארה"ב 718-770-3678
ובקול הלשון (מספר ישיר) 073-371-8064 ובארה"ב 718-521-5231

הרוצה לקבל את דף השבוע וכן המאמרים או הקונטרסים שלנו בדואר נא להתקשר לי' לויפער
(972)(0)52-7614581 או דרך האימעיל שלו laufer6@neto.net.il

לתשומת לב הקוראים
המאמרים על הפרשה או
המועדים הם גם דברים
כלליים שנוגעים תמיד ולכן
אפשר וכדאי לקוראם גם
אחרי הפרשה או המועד.

אוצר "תהלות ישראל"

פנינים שנלקטו מתוך דברי
הגה"צ דתהלות ישראל זצוקללה"ה
(מתוך מה שכבר נדפס בספרים וקונטרסים, וגם מתוך שאר השיחות)

הערה כללית בנוגע לכל המאמרים

כדאי לקרוא כל המאמרים יותר מפעם א' כי בכדי שיהיו נקלטים ונספגים יותר לתוך הלב בכדי שזה ישפיע ויפעיל את המטרה לא די בקריאת הדברים פעם א' לבד וגם כי בפעם השנית מרגישים הרבה דברים שלא מרגישים בפעם הראשונה.
וואת למודעי שבגליונות שנה החדשה נמצאים גם דברים שכבר היו בגליונות הישנים וגם דברים חדשים, אמנם גם הדברים הישנים הרבה מהם נעבדו מחדש וקבלו פנים חדשות ולכן כדאי לקרוא עוד פעם גם את המאמרים הישנים, כי באלה הדברים מתקיים מה שאמרו חז"ל שדברי תורה כל זמן שהאדם חוזר עליהם מוצא בהם טעם חדש, כפי שמעיד הגסיון בס"ד.

גליון השבוע - שנה י' גליון ל"ה

אפשר לתרום ע"י נדרים פלוס מספר טלפון 03-763-0585 קוד טלפוני 2218 **או ע"י קשר קהילה** מספר טלפון 073-275-7000 קוד 4336

אוצר הפרשה

"לפי שהיו השבטים מבזים אותו וכו' לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן" (רש"י)

צריך ביאור הלשון ברש"י שנראה כפול שמכיון שכבר כתב "לפי" שהיו השבטים וכו' אינו צריך לומר שוב "לפיכך" אלא מספיק לסיים בא הכתוב וכו'.

ויש לבאר כוונת רש"י כך, שאם רש"י היה אומר רק "לפי שהיו השבטים מבזים אותו" היה מובן שמה שייחסו הכתוב אחר אהרן בא רק להודיע שהצדק עם פנחס במה שעשה (ולא עם השבטים שביזוהו על מה שעשה ויחסוהו אחר יתרו) ובזכות המצוה שעשה ניתן לו הכהונה לו ולזרעו לברית כהונת עולם, ולכן מוסיף רש"י תיבת "לפיכך" לומר בזה שכל מה שניתן לפנחס לא היה רק בזכות המצוה שעשה אלא דוקא בצירוף זכות הבזיון הגדול שסבל מפני המצוה בגלל זה קיבל גם את היחוס אחר אהרן וגם את הכהונה וכו'.

ונמצא לפי זה שזכות היותר גדול שבשבילו קבל שכר הגדול היה עבור הבזיונות שקבל והוא עמד בנסיון וקיבל זאת באהבה ולא התחרט מפני זה על המצוה שעשה, ועבור זה קבל יותר שכר ממה שעל המצוה עצמה.

וזה מוסר השכל וחיזוק גדול שכשאחד זוכה לעשות איזה מצוה גדולה ואח"כ סובל מזה בזיונות לא יפול ברוחו ולא יתחרט בלבו על המצוה בעבור זה ויחשוב מה לו לעסוק דוקא במצוה זו שמקבל עליו בזיונות הלא יכול למצוא מצות אחרות לעסוק בהן שלא יקבל עליהן בזיונות, אלא עליו להבין שאדרבה הבזיונות שמקבל עבור המצוה הם עבורו זכות אדיר הרבה יותר מהמצוה עצמה ולכן כדאי לחפש דוקא מצוה שיקבל עליה בזיונות יותר ממצוה שיקבל עליה כבוד, מפני שהרי זה עבורו יותר רווח.

ויש להוסיף בעוד טעם למה כדאי לבן אדם לרדוף יותר אחרי המצות שלא מקבלים עליהם כבוד כי כאשר האדם מקבל בעולם הזה כבוד עבור מצוה הרי זה מוחק לו משכרו לעולם הבא (אם הוא באמת נהנה מהכבוד שהוא מקבל) והרי לא כדאי להחליף שכר עולם הבא עבור שכר של עולם הזה, וכמו שאמרו חז"ל (אבות ...) יפה שעה א' של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה, ע"כ, ועל כן מכל האמור יוצא שיש לו לאדם לשמוח עם הבזיון שהוא מקבל עבור המצוה ולדעת נאמנה שבזכות הבזיון הרי הוא מקבל עוד הרבה יותר ממה שקבל בהמצוה עצמה.

ועוד יש להוסיף שיש מעלות שאדם לא מגיע לקבל אותם אלא רק אחרי שעבר בזיונות עבור מצוה ורק אז זוכה אליהם, כמו שמצינו כאן אצל פנחס שלא זכה לכהונה רק אחרי שקיבל בזיונות מהמצוה וזה הכשיר אותו לקבל הכהונה, כי יש להבין שאחרי שפנחס היה בעולם בשעה שנמשחו כל בני אהרן לכהונה והוא לא נמשח הרי זה סימן שהיה איזה דבר שמנע מפנחס את ההכשרה להיות כהן, וזה נשלם לו (מה שהיה חסר) דוקא על ידי בזיונות שעבר.

ומבואר בספרים הק' שיסורים של בזיונות נותנים להאדם זיכוך מיוחד שאינו מקבל זאת בשאר יסורים וביאור ענין זה הוא מפני שהבזיונות הם ביטול החומר והיש, כי הטעם שאדם צריך לעבור זיכוך ויסורים הוא כדי לזכך את החומר הגס שיש בתוך האדם שהוא מניעה גדולה לרוחניות, ולכן יסורים של בזיונות הם מכוונים ממש לבטל את הישות של האדם ולכן זיכוך זה פותח לו השער לכל השגים רוחניים יותר מהכל[א] וכל שכן בזיונות עבור מצוה שכחם אדיר יותר.

❀ ❀ ❀

ובזה יתבאר כמין חומר מה שהביא רש"י הנ"ל (והוא מגמ' סנהדרין פ"ב:) לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו (כלומר יתרו) עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, ע"כ.

שלכאורה אינו מובן שהרי יתרו פירש מעבודה זרה ונתגיר והרי הוא כקטן שנולד ואיך הזכירו חטאיו הקודמים, אלא ביאור הדברים הוא לפי מה שאמרו חז"ל (גמ' סנהדרין צ"ד.) גיורא עד עשרה דרי לא תבזה ארמאי קמיה, והינו כי עדין יש בו שמץ מזה[ב] ולכן כואב לו כשמבזים גוי, וזה מה שאמרו השבטים כיון שיתרו היה פעם עובד עבודה זרה נשאר לו (אע"פ שהתגיר) שמץ מהקליפה של עבודה זרה וזה עבר בירושה לפנחס זה גרם לו להתפרץ בעזות נגד נשיא בישראל.

ולפי זה יובן היטב שמכיון שביזוהו דוקא בענין זה שנשאר לו שמץ הנ"ל מיתרו בזה גרמו לזכך ולהוציא ממנו את השמץ הזה ועכשיו נהיה מוכשר (אחרי הזיכוך והנקיון הזה) להיות כהן ולהתייחס[ג] לגמרי אחרי אהרן. (מתוך שיחת השבוע פ' פנחס תשס"א)

"תחת אשר קנא לאלקיו" (שם כה, יג)

לכאורה מהו הלשון וההדגשה ל"אלוקיו", שהלא ד' יתברך הוא אלוקי כל ישראל והיה צריך לאמר אשר קינא לד' או לאלקים.

ועי' אבן עזרא שכתב על הפסוק "אשר קנא לאלקיו" וז"ל, מאהבתו את ד', וצריך ביאור מאיפה משמע מפשט הכתוב שבא לומר שמה שעשה היה מכח אהבתו את ד' (הרי אפשר לפרש גם שעשה מכח שנאתו להרע להעבירה) והרי דרכו של האבן עזרא בדרך כלל רק לפרש מה שנוגע להפשט ולא להוסיף שאר ענינים, ואם זה לא נוגע להפשט לא היה לו להוסיף את זה, וצריך ביאור.

ויש לתרץ ולהסביר הענין על פי משל פשוט, משני זקנים היושבים במזרח בית הכנסת והנה התחיל ריב ותגרה ביניהם וביזה זקן אחד את הזקן השני בצורה חזקה לעיני כל המתפללים, ואז לפתע רץ אברך צעיר מסוף הבית כנסת וניגש לזקן המבזה וגוער בו בחזקה, אז כמובן כל האנשים שנמצאים שם כועסים על הצעיר הזה וצועקים עליו למה אתה מתחצף להתערב במריבה זו שבין הזקנים נוכח כל האנשים בבית הכנסת והרי אנשים שיותר מבוגרים ממך ששתקו ולא התערבו.

ואז ניגש אחד ואמר להם שהאברך שהתערב הוא הבן של הזקן שהתבזה ולכן לא היה יכול הבן להתאפק ועשה מה שעשה מאהבת אביו, וכששמעו זאת כולם נרגעו ושתקו וירד מהם הכעס נגדו כי הבינו שאי אפשר לבוא אליו בטענות כי אתו הצדק ויש לו זכות להחזיק בעד אביו אפילו נגד הזקן השני, כי אהבת אביו בערה בלבו.

וזה מה שהעיד ד' ית' על פנחס שקנאתו היה מחמת גודל אהבתו לד' והרגיש את ד' ית' כמו אביו ולכן הרגיש שפגעו באביו (וזה מה שהוציאו מהכלים לקנאות קנאת ד' וחלול שמו ית'), וקנאות כזאת שבאה מחמת גודל אהבת ד' ית' שבוער בלבו היא שבכחה לכפר על בני ישראל ולהצילם ממגיפה.

ובזה סתר ד' ית' את תלונת וטענת השבטים שהיה להם על פנחס שהעיז להרוג נשיא במקום שיש הרבה זקנים וחשובים יותר ממנו, אך התשובה שהוא קינא "לאלוקיו" שהוא הרגיש שמבזים את אביו, וזה השתיק את כולם שמי שמרגיש באמת איך שד' ית' הוא אבא שלו מותר לו לעשות הכל לכבוד אביו באמת ואין טענות עליו אף כשיוצא מהכלים והגדרים ולכן לא זלזלו בפנחס יותר.

ואדרבה כולם התביישו בעצמם מה אתנו ואיפה היינו ומדוע אנו לא הרגשנו שפגעו בכבוד אבינו ומדוע אנו לא הרגשנו שאנחנו בנים לד' ית' ושהוא אבינו כמו שכתוב "בנים אתם לד' אלוקיכם".
(מתוך שיחת השבוע פ' פנחס תשס"ז)

"לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום"

ההתם סופר אומר שהסיבה שעשה ד' ית' שיבזו את פנחס הוא מכיון שפנחס זכה לעשות כזו מצוה גדולה לכפר על בני ישראל והציל בזה את כל הכלל מהמגיפה וכליון ח"ו[ד] וכיון שהמצוה היא כה גדולה

[א] ועי' בהרמ"ק שכתב שהזיכוך היותר גדול והיותר קל מכל שאר היסורים הוא לקבל עלבונות באהבה וזה מעלה את האדם וגם מכפר עוונות יותר מכל שאר הזיכוכים.

[ב] וזה כמו שקורים היום גנים, ואע"פ שגר שנתגיר הרי הוא כקטן שנולד ואין לו קשר עם הקודם, בכל זאת נשאר לו קצת רושם בגנים שלו.

[ג] ויש להבין ענין זה עוד יותר לפי המבואר בספרים הק' שכהן הוא שורש החסד ולכן כעס שהוא בא ממדת הגבורה הוא סתירה לכהונה.

[ד] ומצוה זו קשורה לכל התיקון השלם כמו שיש לראות מזה שהוא נעשה על ידי כן המלאך שיבשר הגאולה, והרי זה סימן שמה שעשה הוא קשור לענין הגאולה שלימה כי הפעולה הזו של פנחס פעלה לגבי תיקון השלם שעתיד להיות בהגאולה שלימה ולכן מכיון שהכלל הוא שהמתחיל במצוה אומרים לו גמור לכן מאחר שהוא היה המתחיל לפעול התקון השלם קבל הזכות שהוא יפעול גם הגמר של תקון השלם, ובשורת הגאולה יהיה על ידו ועליו נאמר (מלאכי ג' כ"ד) והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם שיחזיר את הקירבה והיחוד בין ישראל לאבינו שבשמים בעגלא ובזמ"ק אכי"ר.

וזה הטעם גם כן למה שכתב האר"י הק' שבשעה שנגש פנחס למעשה הקנאות הזאת נתעברו בו גם נשמות נדב ואביהוא לעזור לו להמצוה, ובזה פירש את הפסוק (שם כה, ב) בן אהרן הכהן היינו שבשעה זו מכיון שהיה בו נשמת נדב ואביהוא היה נחשב בן אהרן הכהן, ויש להבין הטעם מכיון

לכן בכדי שתשאר המצוה נקיה ושלמה ולא יכנס בו הנאה ופניה והרגשת גאוה והתנשאות ח״ו ויקלקל המצוה (ושכרו הגדול לעולם הבא) על כן סיבב ד׳ ית׳ שיבזו אותו ולא יהיה לו שום כבוד והנאה ממנה, ע״כ דבריו הק׳.

ולפי זה צריך להבין איך אח״כ הקב״ה שיבח אותו כל כך ונתן לו כבוד גדול כזה דבר שלא מצינו אצל שום אדם אחר שקבל פריסת שלום מהקב״ה ומה היה הצורך שיקבל השבח, ובפשטות אפשר לומר שזהו לתועלת בשבילנו שנדע גודל ערך המצוה.

אמנם יש לומר בעוד אופן והוא על פי דברי הבעל שם טוב שאמר שהאדם אסור לו לזלזל בתורה ומצוות שלו שהלא דבר שמזלזלין בו מוותרים עליו בקל ובפרט אם יש בה יותר מדאי טירחה וכדו׳, וכמו כן הוא הדבר ברוחניות שאם האדם מזלזל בעבודתו את ד׳ עלול לפול ברוחו ולהגיע לייאוש וירפה ידיו ולהתייאש מעבודתו את ד׳ ח״ו.

ולכן מצינו שתלמידי הרשב״י (ועוד צדיקים) לפעמים היו אומרים לפניהם שבחים עליהם, ומוסבר הענין בספרים הק׳ שכיון שהיו כל כך שפלים בעיני עצמם כמו שהוא מדרך הצדיקים שתמיד רואים על עצמם חובה, ועל כן לפעמים בשעה שהתבוננו בשפלותם והיו מייסרים את עצמם היו מסוכנים לפול בדעתם, או שמחמת גודל מרירותם על שפלותם היו מסוכנים שלא תצא נפשם ח״ו כמו שמצינו בגמ׳ (ע״ז י״ז.) אצל ר׳ אלעזר בן דורדיא, והתלמידים בשעה שהרגישו אצל רבם מצב כזה מיד שבחו אותם וחזקו אותם, וזה הטעם שהוצרך ד׳ לשבח את פנחס שלא יפול ברוחו מבזוי השבטים[ה] ויפול בזה לגמרי ולכן הקב״ה בא והחשיב אותו.

ויש לדעת שכשהאדם מקבל בזיונות על מצוה הרי זה סימן שבין כך היה אמור לקבל בזיונות הללו בשביל תיקון וכפרה על עונותיו (או בגלגול הזה או מגלגול קודם), וזה שהקב״ה הזמין לו את הסבל הזה ע״י מצוה אזי זה שכר עבורו, כי כאשר הוא מקבל זאת באהבה (ומכל שכן אם מאהבת המצוה לא אכפת לו מה שסובל הבזיונות האלו כי חשוב לו מצות ד׳ יותר מזה עד שכדאי לו להתבזות על זה כדי לקיים מצוה) אזי התיקון והכפרה על עונותיו נעשים בצורה הרבה יותר מעולה ויותר בקל שבמעט סבל מכפר לו על עונותיו הרבה יותר ממה שנגזר עליו לקבל עבור תיקונו אם היה מקבלם על ידי סבל שאינו של מצוה, ואדם שהוא בדרגה המעולה הראויה אזי לא נחשב בעיניו לכלום הבזיונות האלו כיון שהאהבה שיש לו למצוה ולד׳ והרצון הגדול לעשות רצון בוראו עולה אצלו פי כמה מכל הסבל שעובר עליו.

אמנם יש להבין ענין זה שסוף כל סוף איך ד׳ ית׳ חיזק אותו בענין שיכול לגרום לו גאוה שהיא דבר המתועב בעיני ד׳ כמו שכתוב (משלי ט״ז ה׳.) ״תעבת ד׳ כל גבה לב״, ועוד יותר מבואר בספרי מוסר אצל בלעם שכל רשעותו וטומאתו בא מכח רוח גבוהה שהיה בו, ועוד מבואר בספרי מוסר שהגאוה לא רק שזה עבירה שלעצמו אלא שזה מוריד כל הערך של המצות של האדם, ובמדה זו נבחנת צדקתו של האדם שהגאותן נחשב מתלמידיו של בלעם הרשע כמבואר בפרקי אבות (ה, יט), ואיך יתכן שדוקא פנחס שהוא זה שנלחם נגד בלעם שהכשיל את ישראל שהוא יצטרך דווקא להשתמש במדתו.

אלא התשובה הוא שיש שני סוגים ובחינות של התנשאות יש שהוא מצד הקדושה בבחינת ויגבה לבו בדרכי ד׳ (דברי הימים ב, יז) ויש שהוא מצד הסט״א והוא הגאוה הפסולה שהיא בחינת תועבה כמו שכתוב (משלי טז, ה) תועבת ד׳ כל גבה לב, אך צריך לדעת מה הוא החילוק ואיך נדע ההבחנה מתי ההנשאות הוא מדתו של בלעם הרשע ומתי הרי זה טוב בבחינת ויגבה לבו בדרכי ד׳ בלי שיביא אותו להתנשאות המתועבת.

אמנם באמת יש חילוק פשוט אם האדם מחשיב את עצמו זהו התנשאות וגאוה ואם הוא לא מחשיב את עצמו אלא את הפעולה שלו שלפעמים אדם שפל עושה פעולה גדולה, כמו הארבעה מצורעים (מלכים ב׳ פ״ז) שהיו אנשים שפלים בעלי לשון הרע והצילו את כל ישראל וזהו מה שהמצורעים אמרו (שם ז׳, ט׳) יום בשורה הוא לנו שהוא דבר פלא וחידוש שאנשים שפלים כל כך עשו פעולה גדולה כזאת להציל את כל ישראל, ובדרך זו הלך פנחס ע״ה שהחשיב את פעולתו (שד׳ ית׳ מתחסד עמו חסד חנם לזכותו במצוה זו) ולא את עצמו וכמבואר.

❀ ❀ ❀

ויש לדעת שכן יהיה גם כן לפני ביאת המשיח שאנשים בינונים ופשוטים יזכו לעשות דברים גדולים שבזכותם יצילו את כל הכלל ויקרבו את הגאולה שלימה ויהיה פלא נשגב איך אנשים כאלו יזכו לעשות פעולות גדולות כל כך להביא את הגאולה וזה מה שיהיה החידוש שיגיע אליהו הנביא ויודיע לכל העולם שהפעולות שנעשו ע״י אנשים פשוטים של דורינו (שהוא דור שפל) הם המשיכו את הופעת הגאולה שלימה.

ויהיו כאלו שכולם יזלזלו בהם ויהיו מבזים אותם ויהיה קשה להם להחזיק את עצמם שלא לפול ברוחם ופתאום יקבלו פריסת שלום מהקב״ה וממשיח, והפריסת שלום יהיה דוקא ע״י פנחס שהוא אליהו מכיון שהוא עצמו גם כן עבר נסיון זה שהיה נחשב בעיני כל לשפל והדיוט וזה מכיון שכל ישראל ראו שבשעה שכל בני אהרן הכהן נמשחו לשרת לפני ד׳ ית׳ לדורות עולם אזי הוא לא נמשח ואותו הוציאו מהכלל ולכן גם הוא בעיני עצמו היה קשה לו להחזיק עצמו עד שקבל החיזוק הזה מאת ד׳, ולכן אחרי שזכה למה שזכה מינה אותו ד׳ ית׳ שליח, שמה שהוא נתבשר מאת ד׳ ית׳ שבזכות פעולתו הנשגב הציל את כל הכלל, אותה הבשורה ימסור אותו בעתיד להכלל ישראל וכנזכר.

ואם יחשוב האדם איך אוכל לדמות עצמי לפנחס שהרי סוף כל סוף פנחס היה צדיק גדול אבל אנחנו באמת שפלים ואיך יתכן שיצא על ידינו דברים גדולים שכאלה לקרב את הגאולה שלימה, התשובה לזה היא שיש לדעת שענין הגאולה שלימה צריכה לרדת לעולם הזה בהסתרה (כיון שאנחנו לא ממש ראוים לפי שאין לנו מספיק זכות לזה) מפני המקטרגים שלא יפריעו הופעתה ולכן כל מה שהאדם יותר פשוט יותר מסוגל שיהיה נעשים (ענייני הגאולה שלימה) על ידו, כי לא מעלה בכלל בדעתו שדרכו יופיע הגאולה שלימה ולכן לא יפריע ולא יעכב.

ואע״פ שמצאנו שלפעמים מופיעים הדברים שקשורים להגאולה השלימה דרך פושעים וחוטאים ואפילו ע״י מעשה עבירה כמו סיפור בנות לוט שדרכם ירדה שורש נשמת המשיח, יש להבין שודאי כאשר האדם עובר עבירה ומופיע דרכו איזה ענין ששיך לגאולה השלימה לא נחשב לו דבר זה לזכות ואינו מקבל שכר עליה (ואפי׳ זה לא מוריד ממנו את העונש שצריך לקבל עבור העבירה) כיון שכוונתו היתה לעבירה ולא למצוה[ו], אבל מי שעושה מעשה מצוה או איזה דבר שיכול לעזור להגאולה שלימה והוא מכוין בזה להמשיך במעשיו את הגאולה שלימה ודאי שיקבל על זה שכר ויכול להיות שהוא יהיה שליח גדול לקרב את הגאולה שלימה, ואפילו שיהיה אדם פשוט אין זה מבטל חשיבות הפעולה ועל ידי כן יתחזק לעשות בכל כחו והתלהבותו[ז].

ויש לדעת שאם האדם הוא עבריין ופושע אזי אין מצותיו מתקבלים כלל עד שיעשה תשובה שלמה ורק אז יוכל לרומם את מצותיו שעשה בשעה שהיה עדיין עבריין, אמנם יש לו לדעת מה שמובא בספרים הק׳ שבכדי שיתקבלו מצותיו של החוטא אין צורך שיגמור כל סדר התשובה בשלמות אלא די במה שיהיה לו הרהור תשובה לפני עשית המצוה, כלומר שיחליט בלבו שלא רוצה להמשיך ברשעתו אלא רוצה מהיום והלאה להיות צדיק, ואע״פ שעדיין עליו להוציא לפועל ולגמור את כל מהלך התשובה בכל זאת ע״י הרהור בזה לבד הוא כבר מקבל את כל הזכויות שיש לאדם צדיק באמת, וכבר הוכיחו את זה ממה שאמרו חז״ל (קידושין ...) המקדש את האשה על מנת שהוא צדיק גמור (אע״פ שהיה עד אז רשע גמור) חוששין לקידושיו כי שמא הרהר תשובה בלבו, הרי לנו שע״י הרהור של קבלה לתשובה בזה לבד כבר אדם מקבל תואר צדיק.

(מתוך שיחת השבוע פ׳ פנחס תש״ס)

שגם הם רצו להמשיך את תיקון השלם במה שנכנסו להקריב הקטורת (כמו שנתבאר במקום אחר באריכות) לכן עתה באו גם הם להצטרף, וכמבואר בדברי האר״י ז״ל שנשמת צדיק שחסר לו איזה מצוה אזי כשאדם מקיים את המצוה נשמתו מתעברת באדם ההוא ומסייעת לו לקיימה ועל ידי כן הוא גם זוכה באותה מצוה ולכן כמו כן כאן שהם רצו בחייהם לפעול ענין תיקון השלם כאמור ולא הצליחו כי לא הגיע עדיין הזמן ולא היה הדור זכאי לכך ולכן עתה כשהגיע הזמן וניתן רשות והזדמנות לפנחס לעשותה ניתן להם ההזדמנות להשלים זה ע״י שיתעברו בנשמת פנחס ויסייעו לו לפעול את זה, (ובאמת היה זקוק פנחס לעזרתם כמבואר בחז״ל שבשעת מעשה היה בסכנה שלא יהרגו אותו ועל כן בצירוף זכות נדב ואביהוא ניצל).

[ה] אע״פ שבודאי לא היה חשש שפנחס יפול ברוחו מהאכזבה של הסבל שלא היה מוכן לזה, כי ודאי שפנחס היה בדרגא המעולה שהמצוה יותר חשוב לו מהסבל, והשמחה של מצוה עולה לו פי כמה מכל הסבל, אלא הטעם שהיה עלול לפול ברוחו היה מפני שהיה היצר הרע יכול לעלות בדעתו לומר שזה שרוח הבריות לא היתה נוחה ממצותיו הרי זה סימן שגם רוח המקום אינה נוחה הימנו, וכמו דאיתא במשנה (אבות ג׳ י׳) כל שאין רוח הבריות נוחה הימנו אין רוח המקום נוחה הימנו, אבל באמת כאן לא היה זה סימן כלל כמבואר במפרשים שבריות שהם לא צדיקים אינם באים בחשבון כלל, וכמו כן כאן מכיון שכולם היו תפוסים באותו החטא (שלא מיחו נגד עוברי עבירה) לכן אין נחת רוחם קובעת כלל.

[ו] וכמו המן הרשע שאע״פ שהוא גרם לבני ישראל לחזור בתשובה שלמה ולקבל את התורה באהבה וכמו שדרשו חז״ל על הפסוק ״קימו וקבלו״ וגו׳ ובודאי שלא קיבל על זה שכר ולא הורידו לו מהעונש שמגיע לו מפני זה.

ומה שמצינו בגמ׳ (גיטין נ״ז.) שמבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק ואם כן לכאורה נראה שזה נתינת שכר על מה שגרם לבני ישראל לחזור בתשובה וזה שכרו שחלק מזרעו התגיירו, יש להבין שאין זה שכר עבורו אלא אדרבה עונש היותר גדול, וזה לפי המבואר בגמ׳ (הנ״ל) על אונקלוס בר קלוניקוס שכשרצה להתגייר העלה באוב כמה מרשעי אומות העולם וכשהעלה את בלעם הרשע שאל אותו מי הוא החשוב בעולם האמת, אמר לו ישראל, וחזר ושאל אותו האם כדאי להדבק בהם, ענה לו בלעם הרשע ׳לא תדרש שלומם וטובתם כל הימים׳ ע״ש, הרי לנו שאע״פ שהוא כבר יודע את האמת הברור בכל זאת אין הוא יכול לשנות טבעו של שנאת ישראל, וכך הוא גם כן אצל המן (ושאר הרשעים) אם כן נמצא שמה שמבני בניו התגיירו ונעשו לאויביו שהוא שונא על כן הרי זה צער ועונש היותר גדול בשבילו.

[ז] ויש להוסיף שמה שאנו יכולים לעשות היום דברים גדולים כאלה הרי זה בכחו של פנחס שבמה שעשה אז במסירות נפשו ובקבלת הבזיונות בזה הכין הכח הזה עבורינו לבאחרית הימים, וכל מה שאנו עושים הרי זה בכחו של פנחס, וי״ל שלכן ניתן לו מאת ד׳ שיחיה לעולם (כמו שכתוב בתרגום יונתן) כדי שיעזור לנו בענין זה דהיינו שכל מי שרוצה ומוכן היום לעשות כמוהו (ואע״פ שיקבל בזיונות גם כן כמוהו) יהיה נעזר על ידי אליהו הנביא שיוכל להוציאו לפועל.

ואע״פ שאין זה נראה לעיני האדם שאליהו הנביא מופיע אליו ועוזר לו, אמנם מבואר בספרים הק׳ שאליהו הנביא מופיע הרבה פעמים לעזור למי שצריך באופן מוסתר שלא רואים אותו כלל (אלא שלפעמים ע״י זכות האדם זוכה גם לראותו), כי זה תפקידו של אליהו הנביא שהוא נשלח תמיד לעזור למי שצריך להוציאו ממצוקתו בין בגשמיות ובין ברוחניות, (ועי׳ שפת אמת פר׳ פנחס תר״מ).

״ויכפר על בני ישראל״

בפסוק ״ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, הנה מלשון ״ולא כליתי״ מבואר שלולי קנאתו של פנחס היה ח״ו גזירה של כליון על כל הכלל, ושעל ידי קנאתו ומחאתו של פנחס על עון מעשה זמרי היתה הצלה מכליון וכפרה לכל בני ישראל.

וצריך ביאור מה היה חטא כל בני ישראל במעשה זה של זמרי, וכי האיש א׳ יחטא ועל כל העדה תקצוף, גם צריך ביאור להבין שאם באמת היה להם אשמה וחטא במעשה זמרי איך נתכפר להם על ידי מעשה פנחס.

אמנם ענין זה מבואר בספורנו על הפסוק בקנאו את קנאתי ״בתוכם״ (פסוק י״א וגם בפסוק י״ג על ויכפר על בני ישראל ע״ש) וז״ל ״בתוכם״ ... לעיני כולם כדי שבראותם זה (המחאה של פנחס) ולא ימחו (על מחאתו, בזה) יכופר על אשר לא מיחו בפושעים, ובזה השיב את חמתו מעליהם, עכ״ל.

היוצא מדברי הספורנו שכל הקטרוג על כל הכלל כולו היה על שלא מחו בעוברי עבירה, הרי לנו גודל ההקפדה בשמים על שרואים כשעוברים עבירה ולא מוחים בהם שעל זה לבד נתחייבו כל הכלל כליה ח״ו[ח], וכך מבואר בגמ׳ (שבת נ״ה.) על הזמן שלפני החרבן שאפילו אלו שהיו צדיקים גמורים נתחייבו מיתה על חטא זה לבד שלא מחו בעוברי עבירה, אמנם כאן הרי זה יותר חידוש מלפני החורבן שהרי שם החטא שהיה להם למחות עליו היה חטא של עבודה זרה שחייבים עליו מיתה ולכן גם מטעם חיוב ערבות נחשב כאלו עשו גם כן אותו החטא ולכן הרי הם מתחייבים אותו העונש, מה שאין כן כאן שהמדובר על חטא של בועל ארמית שעל זה הרי אין עונש מיתה (אלא רק בשעת מעשה ההלכה היא שקנאים פוגעים בו[ט]), ובכל זאת מטעם שלא מחו נתחייבו בעונש יותר חמור ממה שהוא העונש על עצם העבירה׳.

והרי זה חידוש גדול (שהעונש על חוסר מחאה חמור יותר ממה שעל העבירה עצמה), ויש להסביר הענין כך כי ענין המחאה לעוברי עבירה הוא הדבר המחזיק ומקיים את שמירת כל התורה כולה, כי לולי זאת פקע כלילא, וזה לפי המבואר בחז״ל שמצד טבע האדם מורא בשר ודם הוא גדול יותר אצלו ממורא שמים[א] ועל כן הדבר שמחזיק את האנשים שלא לעבור על התורה הק׳ הוא ביותר (מכל דבר אחר) על ידי הבושה והמורא בשר ודם שלא יצאו נגדו ויהיה לו מזה בושה גדולה, ולכן מניעת מחאה לעוברי עבירה יכול לגרום הירוס לקיום כל התורה כולה, ולכן החמירה תורה בעונש מניעת מחאה יותר ממה שעל העבירה עצמה.

ונמצא שהמונע מלמחות על עוברי עבירה הרי זה ח״ו בכלל ״ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת״ וגו׳ (דברים כ״ז כ״ו), ואם כן לפי הכלל (סוטה י״א. מובא ברש״י שמות כ׳ ו׳) שמדה טובה יתירה על מדת הפרענות אחת על חמש מאות, לפי זה יש להבין שגדול שכר מי שכן מוחה בעוברי עבירה פי חמש מאות פעמים יותר מכפי ערך העונש.

❀ ❀ ❀

ומזה יש להתעורר מאוד ממצבינו היום כי הנה אנחנו רואים לפני עינינו את גודל הפריצות והזלזול בצניעות ובקדושה שמתרבה יום יום בצורה יותר גרועה והירידה בזה היא בלתי רגילה ובלתי מובנת איך שחדרה הירידה הזאת במחנינו אצל השומרי תורה ומצות והחרדים (שאינם תינוקות שנשבו) ובכל זאת אנו שותקים ולא מוחים, וזה מדאיג מאוד כפי מה שמבואר כאן שכל הגזירת כליון ח״ו שהתחיל לחול על כל הכלל במעשה זמרי היה על שלא מחו בעוברי עבירה, ואע״פ שהיה זה נסיון קשה מאוד להם כי הפירצה והקלקול החלה מנשיא שבט מישראל ומי יודע אולי היו עוד אנשים מכובדים כאלה שחטאו ומפני זה נמנעו כל הכלל מלמחות, ועל כל פנים כמובן שלא היה כל כך פשוט למחות וכאשר מחה פנחס רצו להזיקו וניצל בנס כמבואר בתרגום ירושלמי (כ״ה ח׳) ע״ש, ובכל זאת היתה ההקפדה כל כך על זה שמפני זה היה חרון אף על כל הכלל עד שמחה פנחס והציל את כולם.

והנה לדאגה זו הנזכרת היה עדיין עצה שיהיו על כל פנים כמה יחידים צדיקים שימחו בכל מקום שישנה פריצות וזלזול אצל השומרי תורה ומצות ואז אולי נוכל להשתיק את הקטרוג ולעצור את הסכנה, אמנם דא עקא גדולה שמעשה בעל דבר הצליח היום יותר מעצת בלעם כי היום אפילו כאשר מזדמנים כאלו שכן מוחים על הפריצות אזי במקום שלפחות היו כולם שותקים ואז היה זה מסיר את החרון אף ועוצר את הסכנה עבור כל הכלל (וכנזכר לעיל מהספורנו), אמנם בעוה״ר כשאחד מוחה אזי לא די שאחרים לא משתתפים אתו ולא מחזקים ידו לבא לעזרת ד׳ בגבורים בדברי עידוד וחיזוק והכרת הטוב על זה שהרי הוא מסיר החרון אף ומכפר על כולם אלא אדרבה עומדים כנגדו ומוחים בידו מלמחות וצועקים עליו שהוא מעליב בת ישראל או עושה חילול ד׳ וכדו׳, כמו שעשו אז נגד פנחס.

וזה אסון וקלקול נורא, והוא עצת היצר הרע לבטל את הסניגור שהיה יכול להיות על ידי המחאה על גודל הקטרוג על שלא מחו בעוברי עבירה שזה מעורר קטרוג של גזירת כליה על כל הכלל כמו שנתבאר לעיל, וכך היא דרכו של היצר הרע המלך הזקן שכאשר ניסה בעבר להכשיל בעבירה ולא הצליח אינו מתיאש אלא מנסה שוב פעם ושוב פעם בלי לאות וכמו כן כאן אחרי שראה שהעצה שנתן ע״י בלעם להכשיל את בני ישראל לא הועיל כי בא פנחס ובטלה בקנאתו בכל זאת לא התיאש ונתן בלב השבטים לבזותו ועל ידי כן לא יהיה להם חלק בקנאותו ויפסידו את ההצלה מגזירת הכליון ולכן הודיע הקב״ה שבחו של פנחס כדי למנוע אותם מהירידה הזאת.

ואע״פ שדבר זה מבואר בפירוש בתורה הק׳ שזכות מעשה פנחס עמדה לנו להצילנו עם כל זה אחרי שעובר זמן היצר הרע שוב פעם משכיח מאנשים את מה שהקב״ה הודיע לנו אז ע״י התורה הק׳ ומכניס כל מיני פלפולים בלבות האנשים לומר שהמצב של היום הוא אחרת מאז ולכן היום אין ללמוד ממעשה פנחס וזה היה דרכם של המשכילים כידוע ליודעים, ואדרבה זה הדבר יחידי שעוצר את כל הכלל מלרדת בשמירת התורה והמצות.

אמנם אם לכל הפחות היינו מבינים שכל סיפור שכתבה תורה הוא רק מפני שיש בו צורך עבורינו ללמוד מזה ולא היינו לומדים התורה הק׳ כסיפור מעשה בעלמא אזי היינו מתבוננים היטב בפרשה זו ולומדים מזה מוסר השכל כמו שנתבאר לעיל, ואז היתה זאת התורה נעשית לנו תבלין נגד היצר הרע והיתה מגינא ומצלי עלינו מהצרות והסכנות החופפים עלינו ומצילה אותנו מהיצר הרע שלא נכשל עוד פעם בזה שנכשלו כל הכלל בזמן פנחס במה שלא מיחו בעוברי עבירה, ואפילו מי שקשה לו לפי טבעו ואפיו להיות מוחה (אע״פ שאין זה פוטרו מלמחות כמבואר בשערי תשובה (פ״ג נ״ט)) בכל זאת לפחות עליו לחזק ולהחזיק בידי המוחים על כבוד התורה ועל כבוד שמים בזה היה לפחות הצלה לכל העם שבשגגה.

אמנם מאחר שאין המון עם רגילים לקבל הדרכה מדעת התורה הק׳ אלא מושפעים ממה ששומעים מהחדשות של הראדיו וכדו׳ בעוה״ר, וכן ממה שקוראים את הכתבי עת של הלא שומרי תורה ומצות ושל הגוים עם כל השקפותם ודעותיהם המשוקץ המסולף, ואפי׳ אלו שלא קוראים רק כתבי עת של שומרי תורה ומצות לא נמלטים מזה כי על פי רוב העורכים של הכתבי עת לוקחים לפחות חלק או רוב מדבריהם מתוך כתבי עת של החופשיים ומערבים את זה בתוך דבריהם, והטומאה עוברת אפילו בכל שהוא כמו שהוא ההלכה שטומאה לא בטלה ברוב או בס׳ אלא מטמאה בנגיעה (ואפי׳ כל מה שמונח באותו כלי והטומאה לא נוגעת בו בכל זאת הכלי מצרף את כל מה שמונח שם ומקבלת את כל הטומאה), כמו כן הוא לענינינו שהדעות הפסולות פוסלות בכל שהוא וכל מה שנמצא באותו סיר נטמא והטומאה חלה ומטמאה את כל עוסקיה.

וכן היצר הרע הכשיל את הדור החלש של היום לקבל הדרכה מהגיונם של הגוים והכופרים השפלים והטמאים ובזה מבסיסים את כל הדרכת הדור ונעשה המחות והלבבות רחוקים מדרך התורה הק׳ אלא הדרכת הגוים היא מנהיגה ומדריכה את הלבבות, ועל ידי כן הצליח היצר הרע בעצה חדשה שלו לסלף דברי תורה ודברי חז״ל לומר שזו מצוה למחות נגד המוחים מפני אהבת ישראל ושלא להעליב בת ישראל ומפני חילול ד׳ כביכול ומזה פשתה מספחת זו בתוכינו שישנם כאלו שעוד צועקים ומוחים בקול רעש גדול נגד המוחים (המגינים) ומכפרים עלינו.

אמנם מי שרוצה לדעת את האמת ומחפשה ומבקשה ימצא הענין מבואר היטב מפורש בחז״ל בהיפוך מזה והיינו שכאשר לא מוחים נגד עבירה ובפרט כשנעשית בפרהסיא זה נקרא חילול ד׳, והעושה עבירה היותר קטנה בפרהסיא נקרא חילול ד׳ אפילו כשאין מכוונים לגזירת שמד.

ואין צורך להאריך כאן בזה להוכיח מכל דברי חז״ל בהפוסקים מכיון שכל זה הוא הלכה פשוטה ומפורשת בלי שום חולק שחילול ד׳ נקרא מה שעוברים את פי ד׳ ח״ו וכמו כן כשמזלזלים ושותקים ולא מוחים על העושה נגד רצון ד׳ בפרהסיא, וקידוש ד׳ נקרא מי שמוחה על עבירה (שנעשית בפרהסיא) כמבואר בפירוש בגמ׳ (ברכות כ.) שלכן אע״פ שאנו צועקין ומתפללים נגד כל הצרות אין משגיחים עלינו בשמים ואין אנו נענים על תפלותינו מפני שאין אנו מוחים על פריצות הבגדי נשים כמו שעשה ר׳ אדא בר אהבה כמובא שם בגמ׳ המעשה שראה אשה שהיתה לבושה בבגד אדום שזה נחשב בגד פריצות וחשב שהיא יהודיה הלך

[ח] והנה עדיין יש להבין בזה איך נתחייבו כל הכלל כליון הלא חיוב ערבות הרי הוא רק על מי שבידו למחות (וכלומר שדבריו יהיו נשמעין על העוברי עבירה) ואין חיוב על אלו שאין בידם למחות ואם כן למה נתחייב כל הכלל כליון שהרי בודאי לא היה ביד כולם למחות, וי״ל שמזה מוכח (מה שכבר נתבאר במקום אחר) שבעבירה שנעשה בפרהסיא החיוב הוא על כולם למחות ולא דוקא מטעם ערבות אלא מטעם חילול השם כי כאשר רואים שעושים מרידה בד׳ ושותקים הרי זה חילול ד׳ גדול כי יאמרו מדשתקי ניחא להו ועל כל פנים לא אכפת להם על כבוד קונם והרי זה חילול ד׳ גדול ונורא, כמו שהוא במשל הגשמי שכאשר חלק מהבנים עושים מרידה באביהם ושאר הבנים רואים ושותקים הרי זה חילול ובזיון נורא על כבוד אביהם, וכאן הרי היה בפרהסיא גמור (אפילו יותר מכנגד עשרה מישראל) וכמו שכתוב ״ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל״ וגו׳ ומכיון שראו כולם מעשה העבירה חל החיוב על כולם למחות (מה שאין כן בשאר מקום שלא רואים אין זה מחייב אלא את מי שבידו למחות).

[ט] ופשוט הוא שאין לומר שהרגו פנחס לזמרי גם על חטא פעור שהרי מבואר שהרגו מההלכה שכל הבועל ארמית קנאין פוגעין בו, והרי על עבודה זרה לא הותר אפילו לקנאין להרגו אלא אם כן דנו אותו בבית דין של כ״ג ועם עדות והתראה וכו׳, וז״פ.

[י] ולפי זה יוצא שאותם העוברי עבירה עצמם נתחייבו ב׳ עונשים, עונש א׳ על העבירה עצמה שעשו ועל זה הרי העונש פחות ממיתה, ועונש ב׳ על מה שלא מחו באחרים שעשו גם כן אותה עבירה ועל זה נתחייבו עונש יותר חמור דהיינו מיתה.

[יא] וכמו שאמר ר׳ יוחנן בן זכאי לתלמידיו (...) לואי שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם.

וקרע את זה מעליה, ואח״כ נודע שהיתה כותית והענישו אותו בבית המשפט, ע״ש.

וזה הפלא היותר גדול שנמצאים כאלו שהם לומדים תורה ולא מתחשבים עם מה שהם לומדים לא עם דברי הגמרא והפוסקים ולא עם שום דבר, וכשטוענים עמהם שזה נגד הגמ׳ והפוסקים הם אומרים שנשתנו העתים וח״ו עפ״ל שאין הגמ׳ נאמרה לזמנינו ר״ל, ואוי לאזניים שכך שומעות היום על המון דברים על כל מה שלא מוצא חן בעיניהם מעיזים ומתירים לעצמם לומר נשתנו הזמנים ונשתנתה הלכה זו וזו שבש״ע ובגמ׳, וזה בדיוק דברי המשכילים שר״י שהחריבו את רובא דרובא של כל הכלל ישראל באירופא עד שפקרו לגמרי ונעשו ריפורמיים וכופרים ועוזבי תורה, ומי יודע מה מצפה לנו על קטרוג זה ח״ו אם לא נעשה את שלנו כפי כחנו ולהשמיע מחאתנו על כל זה וכולי האי ואולי ירחמו עלינו מן השמים ויסור מנו חרון אף וכעס ויצילנו מן המזיקים הללו.

ועוד נוסף לכל הקלקול הזה נעשה קלקול יותר נורא אשר מזעזע כל שומע ההשחתה הזאת והוא שמי שמוחה נגד פריצות מתירים לעצמם למסור אותו ד״י ובזה הם מקיימים דברי חז״ל שאמרו (סנהדרין צ״ז.) אין בן דוד בא עד שירבו המסורות, אמנם אין איש שם על לב ועל כן רק זאת נחמתנו שבודאי אנו כבר עומדים לפני הגאולה שלימה ממש, אמנם דאגתנו על אחינו שאנו מבקשים שגם הם ינצלו, וי״ר מלפני אבינו שבשמים שישפיע רוח טהרה על כולנו רוח חדש יתן בקרבינו ולב בשר להתעורר לשוב אליו באמת ולתקן כל מעוותינו במהרה בימינו ונזכה לביאת גואל צדק בב״א.

"ולא תהיה עדת ד׳ כצאן אשר אין להם רועה"

(שם כז, יז)

בפסוק (כ״ז ט״ו) שהתפלל משה רבינו "יפקוד ד׳ וגו׳ איש על העדה" המשיך ואמר (בפסוק י״ז) "ולא תהיה עדת ד׳ כצאן אשר אין להם רועה", יש להבין למה לא הספיק לומר כצאן בלי רועה ולמה האריך לומר אשר אין "להם" וגו׳.

ויש לפרש הכוונה בזה לומר שאם המנהיג לא יודע לילך ולהדריך כל אחד ואחד לפי רוחו הצריך לו אז אע״פ שיש לעדתו רועה בכל זאת זה נקרא שהם עדיין בלי רועה כי הרי "להם" אין רועה, וזה מה שביקש משה רבינו שיהיה "להם" רועה, וד׳ ית׳ מלא בקשתו כמו שכתוב (בפסוק י״ח) "קח לך את יהושע איש אשר רוח בו" וגו׳ ופירש רש״י כאשר שאלת שיוכל להלוך נגד רוחו של כל אחד ואחד.

ועי׳ באבן עזרא על הפסוק איש אשר רוח בו שפירש "כמו וחזקת והיית לאיש" עכ״ל, ויש להבין כוונתו בזה, ואפשר לומר כך שהנה איש הממונה להנהיג את הצבור הרי עיקר תפקידו לדאוג ולהשגיח על הצבור שישמרו את דברי התורה, ולאור זה יש לו ללמדם תמיד את דברי התורה הק׳ ומצותיה ולעוררם תמיד בדברי מוסר ולהזהירם לקיימם.

אמנם יש לכל ממונה על הצבור לדעת שבזה לבד לא די אלא שצריך גם לדאוג לחזק רוחם ולעודדם בדברי עידוד וחיזוק, ובזה יעזור להם להתחזק ולהתגבר נגד יצרם הרע וטבעם החומרי שמונע מהם לקיים את מצות התורה הק׳, ובלי שיעשה הממונה והמנהיג את זה לא יצא ידי חובתו בתפקידו כלל, כי בלי זה אין הבטחה כלל שיקיימו את הלימוד שמלמדם ושישמרו על האזהרות שיזהירם, וזה ברור.

והנה לימוד דברי התורה הק׳ ומצותיה הרי זה שוה לכל אדם מה שאין כן החיזוק והעידוד והענקת כח ואומץ להתחזק בקיום התורה ולהתגבר נגד היצר הרע ולכבשו ולכבוש טבע החומרי בכל זה יש הבדל גדול בין אדם א׳ להשני כי כל א׳ צריך חיזוק לפי רוחו ונפשו וטבעו ואפיו, ועל כן אין המנהיג יוצא ידי חובתו כאשר יאמר להם דברי חיזוק כללי לכולם בשוה אלא על הממונה לדאוג שכל יחיד יקבל את החיזוק הנצרך לו לפי רוחו ונפשו כנזכר.

אמנם קודם כל צריך שיהיה המנהיג הממונה איש אשר יכול יוכל לחזק את רוחו של עצמו בכל עת ושעה ובכל מצב שיהיה לא יפול ברוחו אלא יהיה חזק בדעתו ורוחו[יב], כמו שאמר דוד המלך ע״ה לשלמה "וחזקת והיית לאיש", וכן אמר גם ד׳ ית׳ ליהושע בן נון (יהושע א׳ ט׳) "חזק ואמץ אל תערץ ואל תחת" וגו׳, וזה מה שצריך כל ממונה על הצבור שיהיה לו הכח לחזק את רוחו תמיד נגד כל אסון שקורה ח״ו וכנגד כל יאוש והרפתקאות שונות, זה תנאי א׳.

ותנאי ב) הוא שחוץ ממה שיהיה מסוגל לעורר את הצבור נגד כל פרצה וכמו כן להטיף להם תמיד דברי מוסר ויראת שמים, בנוסף לזה צריך שיוכל לחזק גם את רוחם של אחרים בכל מצב שהם נמצאים יחזקם שלא יתיאשו, ועוד צריך שתמיד (אפילו בלי שיש להם סיבה שמוריד מצב רוחם) יעניק להם חיזוק ועידוד ובזה יעניק להם ויוסיף להם תמיד אומץ וחשק להתאמץ בכל עניני עבודת ד׳ ובלימוד התורה הק׳.

ותנאי ג) שלא מספיק במה שידע לחזקם בצורה ואופן כללית אלא צריך שהוא יבין גם את רוחו של כל אחד ואחד ושיבין גם איך לחזק את רוחו של כל אחד ואחד כפי שמתאים ללבו ונפשו, כי כשם שאין פרצופיהן שווים כך אין דיעותיהן שוות, וכל א׳ נצרך למלים אחרים ואופן אחר בכדי לחזק את רוחו, ואם יהיו בו ג׳ תנאים הללו אז יוכל להיות רעיא מהימנא ויהיו בני דורו מאושרים, וזה מה שביקש משה רבינו מאת ד׳ שימנה עליהם איש כזה ושיהיה בזה ראוי למלאות מקומו של משה רבינו שהיה נקרא רעיא מהימנא, וענין זה שנתבאר כאן יש לפרש בכוונת האבן עזרא במה שכתב "כמו שנאמר והחזקת והיית לאיש" כלו׳ שעל זה נאמר איש אשר רוח בו שיהיה חזק ברוחו בעצמו וגם שיוכל לחזק את רוחו של כל אחד ואחד.

ודברים האלו נחוץ גם לכל מלמד דרדקי ובין רב המלמד לתלמידים גדולים ובין רב בבית הכנסת ובין בכל צורה ואופן שיהיה ממונה לטפל עם תלמידים ואנשים נחוץ שיהיה בו כל הג׳ תנאים הנזכרים.

❀ ❀ ❀

והנה ממה שאנו רואים שמשה רבינו התפלל על זה לד׳ הרי זה מוכיח שידע שיש צורך להתפלל כי יש חשש שלא יהיה כך, ועל כן אפילו אחר שהתפלל משה רבינו ונענה בזה שנתמנה יהושע אין זה אומר שיהיה כך תמיד עד סוף כל הדורות שהרי מצינו שתפלה עושה מחצה וזה נאמר גם על משה רבינו כמו שכתוב רש״י (דברים ט׳ כ׳), וכך אנו רואים היום בעקבתא דמשיחא שחסר לנו רועה כזה וכן אמרו חז״ל (סוטה מ״ט:) שבעקבתא דמשיחא יהיה מצב של אין דורש לישראל ואין מבקש וכו׳, ע״כ, ולכן יהיה אז מצב שאיש כל הישר בעיניו יעשה, וזה כבר התגשם היום במלואה.

אמנם עלינו לדעת שאי אפשר להעלות על הדעת ח״ו כי ד׳ עזב אותנו מבלי להשגיח עלינו שהרי הבטיחנו שלא יעזבנו וכמו שכתוב (תהלים צ״ד) "כי לא יטוש ד׳ עמו ונחלתו לא יעזוב" וגו׳, אלא עלינו לדעת ולהאמין כי גם זה הוא לטובתינו כל זה הוא עבור תקונינו לתקן את אשר לא שמענו בקול נביאינו ומיסרינו ורועינו, ולכן התקון שלנו הוא בזה שנחזק את עצמינו לבד ועל ידי כן נתקן את אשר לא קבלנו התקון כאשר הם רצו להעניק לנו ולעזור לנו להתקן בקל, ועל כן כאשר לא נתיאש ונתחזק בכח עצמינו דהיינו בכח בטחונינו בד׳ שבודאי יעזור לנו ונצליח בכל דרכינו.

ועל כן על כל אחד ואחד לחזק את רוחו בעצמו בלי לחכות שיבא מי שיחזק את רוחו אלא החלש יאמר גבור אני וישפוך שיחו לפני ד׳ וישים בטחונו בו ית׳ ובכך ילך לבטח דרכו ובס״ד יגיע לשלום.

ובזה יש לפרש מה שאמרו חז״ל (סוטה מ״ט:) אחרי שמנו כל החסרונות והקלקולים והשפלות שיהיה בזמן עקבתא דמשיחא סיימו בזה״ל על מי לנו להשען על אבינו שבשמים, ויש להבין הכוונה בזה ומה כוונו להוסיף בזה.

ויש לומר כך כי הרי אמרו חז״ל (...) על הפסוק "ובו תדבק", וכי אפשר לידבק בהשכינה הלא אש אכלה הוא אלא הדבק בחכמים ובתלמידים, ע״כ, היוצא לנו מזה שאי אפשר לו לאדם לדבק עצמו ישר לד׳ אלא על ידי השתלשלות של החכמים שהם דבוקים בו ית׳ והם יקבלו את השפע עבורינו והם ימסרוה לנו, וכך הוא הסדר שהיה בכל הדורות שכל העם היו מקבלים מהחכמים ועל ידם היו כולם מתקרבים לד׳ ית׳ וכל א׳ היה מקבל ממי שגדול ממנו והיה משפיע למי שקטן ממנו.

ועתה בדור של עקבתא דמשיחא שאין דורש ואין מבקש נמצא שאין לנו על מי להשען שהוא יקרב אותנו לד׳ ית׳, ועל ידי כן אפשר ח״ו להתיאש, אמנם יש לומר על פי משל שכאשר מביאים איזה חולה לבית חולים אזי אין נותנים לו לגשת להפראפעסאר היותר גדול אלא ישנם רופאים קטנים שהם מטפלים בכל חולה רגיל, ואם הם לא הצליחו לרפאותו אזי מוסרים את החולה לרופא גדול למעלה ממנו ואם גם הוא לא מצליח אזי ישנו רופא עוד יותר גדול וכך ישנם דרגות זו למעלה מזו, ואם כולם לא יכלו לפעול אזי מכניסים אותו לפני ולפנים להפראפעסאר היותר גדול מכולם יחד.

אמנם כאשר מביאים איזה חולה מסוכן אשר הוא נמצא בין חיים למות וכל רגע הוא בסכנת חיים אזי מכניסים אותו תיכף ומיד להפראפעסאר היותר גדול ולא מטריחים להעבירו קודם דרך שאר הרופאים כמובן, ע״כ המשל.

וכמו כן הוא בענינינו שאנו היום בגדר חולה מסוכן ברוחניות שזה יותר חמור מסכנה גשמית כי בסכנה גשמית הרי זה רק סכנה לחיי שעה שלנו מה שאין כן סכנה רוחנית הרי היא סכנה לחיי עולם שלנו, ועל כן נותנים לנו לגשת תיכף ומיד להתקרב אל היכל ד׳ ית׳, ולמה כך כי הרי אין לנו על מי להשען ואין מי שיכול לטפל בנו רק ד׳ ית׳ בכבודו ובעצמו כי אנו חולים אנושים בגדר כזה שאין בעולם מי שיכול לרפא אותנו.

וזה מה שאמרו חז״ל אחרי שהעידו לנו איך שיהיה שפלות הדור א״כ אפשר ח״ו לבא לידי יאוש לכן סיימו בחיזוק גדול עבורינו והודיע לנו שבזמן ההוא יוכל כל אחד ואחד לגשת ישר עד לפני כסא הכבוד לגשת אל ד׳ ית׳ עצמו מכיון שאין לנו שום משענת אחר להשען עליו לכן המלך מלך מלכי המלכים מרחם עלינו ומטפל בנו בכבודו ובעצמו, ולכן יש לנו הזכות להתקרב בלי אמצעי, ולא כמו בכל הדורות שאמרו חז״ל שאי אפשר לדבק בו ית׳ בלי לדבק לחכמים וכו׳, ואחרי שנוכיח את בטחונינו בו ית׳ ולא נתפעל משום אופן של יאוש שמאיים עלינו היצר הרע אזי נזכה לסע״ד ולהגיע להמבוקש בב״א.

(מתוך מאמר פיקודי ה׳ ישרים)

יב גם לא יהיה תלוי באיך מצב רוחו באותו יום כמו שמצוי בפרט היום בזמנינו אצל הרבה שהם תלויים במצב רוחם שתופס אותם אותו יום וכשפוגע בנפשם כזה מצב רוח אינם יכול להתגבר נגדו.

לתרומות ונדבות ולהוראת קבע
02-537-5704 פקס 02-650-1067 באה״ב 347-885-7700 917-873-1181